

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 2, Ağustos/August 2021

Fatih ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu
Mehmetbey Üniversitesi / Türkiye
fatihozdemir@kmu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-7044-0429>

Behçet Necatigil'in Yıldızlara Bakmak Radyo Oyununda Deneyim ve Kendilik Ekseninde Anlam Arayışı

*The Search for Meaning Around Experience and Self in
Behcet Necatigil's Radio Play "Looking at the Stars"*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 16.05.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 17.06.2021

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2021

Atıf/Citation

ÖZDEMİR, F. (2021). Behçet Necatigil'in Yıldızlara Bakmak Radyo Oyununda Deneyim ve Kendilik Ekseninde Anlam Arayışı. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5 (2), 775-791.

<https://doi.org/10.34083/akaded.937899>

ÖZDEMİR, F. (2021). The Search for Meaning Around Experience and Self in Behcet Necatigil's Radio Play "Looking at the Stars". *Journal of Academic Language and Literature*, 5 (2), 775-791.

<https://doi.org/10.34083/akaded.937899>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Behçet Necatigil'in radyo oyunu *Yıldızlara Bakmak*'ta, Necatigil'in şiirlerinde olduğu gibi semboller yoğunudur. Sıradan yaşamının bir anında yıldızlara bakma ihtiyacı hisseden Yolcu ile onun yıldızlara bakmak için gittiği rasathanenin müdürü oyunun başlıca kişileridir. Oyun, ağırlıklı olarak bu kişiler arasındaki konuşmalardan oluşur ve oyunda anlam arayışı, bireyin iç dünyasının farkına varması, “yıldızlara bakmak” ile somutlaşır. Necatigil, yol, yolculuk, akıl, bilim, sezgi, olgunlaşmak gibi hem felsefi hem de mistik çağrışımları olan sözcüklerle oyununu zenginleştirir. Özellikle orta hâlli insanın günlük yaşama kapılıp iç dünyasını zenginleştirememesi oyunun temel sorunsalıdır. Bu durum kişinin deneyimin değerini bilmemesi ve kendilik bilincinden yoksunluğunun göstergesidir. Ayrıca aile, çevre ve modern dünya da deneyimi ve bireyin kendisi olmasını engelleyici öğeler olarak belirir. *Yıldızlara Bakmak*'ta işlenen deneyim, kendilik, bireyin çevre ve toplumla ilişkisi temaları Necatigil'in şiirlerinde de karşımıza çıkar. Dolayısıyla bu radyo oyunu ile Necatigil'in şiirleri arasında türlerarası ilişki bulunmaktadır. Oyundaki anlam arayışını en genel anlamıyla estetik deneyim olarak değerlendirebiliriz.

Anahtar sözcükler: radyo oyunu, şiir, Yıldızlara Bakmak, Behçet Necatigil, deneyim, kendilik.

Abstract

Like his poems, Behçet Necatigil's radio play Looking at the Stars, is based on symbols. The main characters of the play are the “Passenger” who felt the need to look at the stars during his ordinary life and the director of the observatory he went to. While the play mainly consists of the conversations between them, the search for meaning and the awareness of the inner world of the individual becomes concrete through the act of “looking at the stars”.

Necatigil enriches his play with words that have both philosophical and mystical connotations such as road, journey, mind, science, intuition, maturity. The main problem of the play is that the average middle-class person cannot escape from daily life and enrich his inner world. This situation is an indicator that the person does not know the value of experience and lacks self-awareness. In addition, the family, the environment and the modern world appear as obstacles to personal experience and being self-aware. While the themes of experience, self, the relationship of the individual with the environment and society are covered in Looking at the Stars, they also appear in Necatigil's poems. Therefore, there is an inter-genre relationship between this radio play and Necatigil's poems. In the most general sense, the search for meaning in the play can be considered as an aesthetic experience.

Keywords: Radio play, poetry, Looking at the Stars, Behçet Necatigil, experience, self.

Giriş

Şiir başta olmak üzere edebiyatın değişik türlerinde eser veren Behçet Necatigil, çevirileriyle, denemeleriyle, sözlükleriyle Türk edebiyatının en önemli sanatçıları arasındadır. Onun radyo oyunları ise Türk edebiyatında önemli bir ihtiyacı karşılamıştır. Bu yazıda Behçet Necatigil'in *Yıldızlara Bakmak* oyunu, deneyim, kendilik, öznellik ve yaşama sevinci gibi kavramlar eşliğinde incelenecek ve bu oyunla şairin şiirleri arasındaki türlerarası ilişkiye değinilecektir.

Yıldızlara Bakmak oyunu *Türk Dili*'nin Şubat 1964 sayısında yayımlandıktan sonra, 1965'te "Kadın ve Kedi" oyunuyla birlikte, Necatigil'in ilk radyo oyunu kitabı olan *Yıldızlara Bakmak*'in içinde yer almıştır. *Yıldızlara Bakmak*, Kamuran Şipal tarafından Almancaya da çevrilmiş ve Stuttgart Güney Almanya Radyosunda yine Necatigil'in *Emekli* oyunuyla birlikte oynanmıştır (Pazarkaya, 2016, s.138).

Behçet Necatigil, kısa bir oyun olan *Yıldızlara Bakmak*'ta sosyal ve felsefi yönü olan pek çok konuya eğilmiştir. Küçük insanın gündelik işlerin içine gömülmesi, bu insanın kendini arayışı ve yaşama yüzleşmesi, deneyimin yaşamdaki önemi ve bunun kendilik bilinciyle bağlantısı, bakmak-görmek/gör(e)memek, akıl ve sezgi arasındaki ilişki, ölüm... gibi sanat ve felsefede yüzyıllardır tartışılmalı olan önemli konulara çağrışımlar yaratacak şekilde, semboller kullanarak değinir. "Behçet Necatigil çoğu iki kişi arasında geçen bu oyunlarında, en basit, günlük konuşmalarda kelimelere, cümle kuruluşlarına yüklediği anlamlarla eserine doyumsuz bir gerilim ve zenginlik katar. Bu eserler henüz edebiyatımızın keşfedilmemiş ve hakkı verilmemiş oyunlarıdır. Behçet Necatigil'in yazdığı radyo oyunları aslında rahatça sahnelenebilecek niteliktedir. Türkçenin bütün çağrışım imkânlarını kullanan yazar, insanlar arasındaki iletişimsizliği çeşitli sebeplere bağlar ve oyunlarının okuyucuyla güçlü bir bağ kurmasını mümkün kılar" (Enginün, 2016, s. 260). İnci Enginün'ün, Necatigil'in bütün radyo oyunları ile ilgili bu değerlendirmeleri, kuşkusuz *Yıldızlara Bakmak* için de geçerlidir ancak bu oyunda Necatigil'in yaşadığı çağın felsefi sorunlarına daha çok eğildiğini eklemek gerekir. Necatigil'in oyunlarında dış çatışmanın olmadığını, iç çatışmanın karşımıza çıktığını söyleyen Ülkü Ayvaz da oyun kişilerinin iç dünyalarının okura derinlemesine sunulduğunu belirtir. Oyun kişinin "imgelem dünyası"nın yansıtılmasıyla bir "durum oyunu" kurar Necatigil: "Oyunlarda dış aksiyon olabildiğince arka plana itilmiş, böylece iç aksiyon önem kazanarak bir durum oyunu kurulmuş; olaydan çok duruma dikkat çekilmiştir. Oyun kişileri söz konusu durumda kendi dünyalarını açığa vururlar. Dramatik olan, durumu kuranın da, kişinin bizzat kendi dünyası olduğudur. Bu dünya içseldir; imgelerle yüklüdür ve şimdiki- görünen- yaşantının üzerine çıkar, onu aşar. Üstü örtülmüş, âdeta sis içine alınmış bu yeni durum, iç çatışmanın ateşleyicisidir" (Ayvaz, 2014, s. 24).

Yıldızlara Bakmak ve Yıldızları Görmek

Yıldızlara bakmak amacıyla rasathaneye giden Yolcu'nun, Gözlemevi Müdürü'yle bu isteği hakkında konuşması ve sonra yıldızları göremeden rasathaneden ayrılması oyunun ana çerçevesini belirler. *Yıldızlara Bakmak* oyununda temelde iki kişi vardır: Yolcu ve Gözlemevi Müdürü. Arabacı ise bazı anlarda konuşmaya dâhil olur. Bir Kadın Sesi ve Bir Erkek Sesi de oyunun sadece bir anında duyulurlar.

Oyun, rahvan giden bir atlı arabanın sesiyle açılır ve at kişnemesi sesiyle sona erer. Gelme ve gitmeyi sembolize eden ve doğal seslerle açılıp kapanan oyunda bunun dışında görme duyusu daha baskındır. Yolcu ve Arabacı, tekerlek ve nal sesleri içinde yolculuklarını yaparken, karşılıklı konuşmalardan Yolcu'nun acelesi olduğunu anlarız. Oyun boyunca bu "acelesi olmak" sık sık karşımıza çıkacaktır. Modern insanın zamanla yarışını imleyen bu söz, üstü kapalı şekilde "Yolcu"nun ölüme yaklaştığını ve yaşamın hızla geçip gitmesini de düşündürür. Necatigil, bunun gibi yoruma açık sözcükler kullanarak yarattığı boşluklarla oyununu soyut bir düzleme çekmiştir.

Zorlu bir yolculukla rasathaneye gelir Yolcu ve Arabacı. Bu sırada "Yıldızlara baktın mı?" (Necatigil, 2010, s. 24) sesi yankılanır. "Yolcu"nun duyduğu "Yıldızlara Baktı(n) mı!" sözü "iç ben"in sesidir. Bu ses, onu diğer çatışmalara sürüklemiş; arabacı ve müdür gibi figürlerle iletişime geçmeye zorlamıştır" (Sarıçiçek & Boza, 2016, s. 33). "Yolcu" son zamanlarda sık sık bu sesi duymaktadır ve yıldızlara bakmak için rasathaneye gelmiştir. Yolcu, rasathanede öteki ile karşılaşır, Gözlemevi Müdürü'yle konuşmaya başlar. Oyunun süresi aralarındaki konuşma kadardır. Gözlemevi Müdürü, yıldızları hemen görmek istediğini belirten Yolcu'ya, yıldızların rasathaneden görülmeyeceğini ve yaşamı derinden hissetmenin ancak bireysel deneyimle mümkün olacağına dair oyunda sık sık benzerini söylediği şu sözleri söyler: "Her şeyin bir öğrenme zamanı var. Bazı şeyler gün doğarken öğrenilir, bazı şeyler de öğlen saatlerinde. Sonra her şeyin bir öğrenme yeri var. Yalnızlıkları öğrenmek için soğuk, taş odalarda gece yarılarını beklemek gerekir. Dereleri, gölleri bahar şafaklarında kırlarda; denizleri, çölleri yaz ayları kızgın öğle üzerleri evlerde, basık odalarda öğrenirsiniz... Sokakları öğrenmek için, uzunca bir süre gün doğmadan yollara düşmek gerekir" (Necatigil, 2010, s. 25-26).

Filozof olmadığını, sıradan bir adam olduğunu söyleyen Gözlemevi Müdürü'nün düşünceleri hem "deneyim" kavramının düşünce tarihindeki önemini hem de oyunun yazıldığı yıllarda Türkiye'de etkili bir düşünce olan, Necatigil'in kuşağından pek çok sanatçıyı etkilemiş Varoluşçuluk felsefesini hatırlatır. Oyundaki, "yıldızlara bakmak" ifadesi, yaşamı derinlemesine hissetmek, deneyimlemek anlamında bütün varlığa doğru genişletilebilir. Önemli olan yıldızlar değil, yaşamı duyumsamak ve bakmak ile görmek arasındaki ince çizgiyi kaçırmamaktır. "...sözcüklerden önce gelen ve sözcüklerle tam olarak anlatılamayan görme, uyarıcılara karşı mekanik bir tepkide bulunup bulunmama sorunu değildir...Yalnızca baktığımız şeyleri görürüz. Bakmak

bir seçme edimidir. Bu edimin sonucu olarak gördüğümüz nesne -her zaman elimizle dokunabileceğimiz bir nesne anlamında olmasa da- ulaşabileceğimiz bir alana getirilmiş olur... Görüşümüz sürekli olarak canlıdır, hareketlidir; her şeyi çevresindeki bir çember içinde tutar; bulunduğumuz durumda bizim için orada var olabilecek her şeyi gösterir bize. Bir şeyi gördükten hemen sonra, aynı zamanda kendimizin görülebileceğini de fark ederiz” (Berger, 2017, s. 8-9). Yolcu, görmek ister zira görülmek istemektedir.

Martin Jay, *Deneyim Şarkıları* isimli kitabında deneyimin doğasına ve estetik, bilimsel, siyasi, dinî v.b. deneyim türlerine değinir. Deneyim teriminin muğlak bir terim olduğunu belirten Jay, terimin hem gündelik dile ait olduğunu hem de her sistematik düşüncenin temelinde yer aldığını vurgular: “Deneyim sözcüğü çoğu zaman tam da kavramları, hatta bizatihi dili aşan bir şeye işaret etmek için kullanılmıştır. Sık sık, ona sahip olmayanlara uzlaşımsal iletişim terimleriyle aktarılamayacak kadar tarifsiz ve bireysel (ya da belli bir gruba özgü) bir şeyin alameti farikası olarak kullanılmıştır. Bu argümana göre, deneyimlediğimiz şeyi paylaşmayı ya da temsil etmeyi denesek bile, gerçekte ne deneyimlediğini yalnızca öznenin kendisi bilebilir” (Jay, 2012, s. 22). Jay’ın bu sözleri tam da Necatigil’in oyununun oturduğu temele ışık turmaktadır. Yolcu, gündelik yaşamın koşturmacası içinde, aile ve iş arasında mekik dokurken yaşamın özünü deneyimlemeyi ihmâl etmiştir. Bu öz, kişinin ancak yıldızlar, çiçekler, ateşböcekleri gibi varlıkları fark edip imgeleminde (muhayyile) onlara yer vermesiyle yani herkesin görüp bildiği yıldızları bireysel olarak deneyimlemesiyle (görüp/duyumsama) mümkündür. Gözlemevi Müdürü de yıldızları görmek için rasathaneye gelmenin yararsız olduğunu söyler. İçten duyumsamanın başkası tarafından öğretilmeyeceğini, görmenin ancak bireyin kendiliğinin farkındalığına varmasıyla mümkün olduğunu vurgular:

“GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: ... Rasathane müdürü olarak görüyorum da insan olarak çoktandır göremiyorum.

YOLCU: Peki, bu sizi hiç telaşlandırmıyor mu?

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: (Rahat) Hayır! Çünkü benim durumum sizinkinden farklı. İnsan yıldızları ne zaman görmez, biliyor musunuz?

YOLCU: Ne zaman görmez?

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Ya hiç bakmamışsa, ya da çok bakmışsa! Ya açlığındandır görmeyişi ya da artık doymuş kanıksamış olmasından!

YOLCU: Demek doydunuz siz!

GÖZLEMEVİ MÜDÜRÜ: Gençliğimde çok baktım, gördüm çünkü! Şimdi artık gözlerimi kapayınca, onları içimde buluyorum. Dışında gördüklerim, yalnız astronomi, kozmografya yıldızları” (Necatigil, 2010, s. 29-30).

Gözlemevi Müdürü ile Yolcu arasındaki bu konuşma, ayrıca deneyim ve imgesel olan arasındaki bağı bakmaya değil görmeye dayandığını da gösteriyor. Necatigil'in bir şair olarak imgesel yaşantıyı öne çıkardığını görüyoruz. Yaşamı içselleştiren kişi, dünyadaki varlıkların anlamını da kavramış olur. Ancak bu, görülen ve anlam üreten nesnelere (iç yaşantıya ait kılınan) bireyi oluşturduğu gibi başkasına doğrudan aktarılamayan bir deneyim alanıdır aynı zamanda. Bir ötekilikle karşılaşma aracılığıyla deneyim edindiğimizi vurgular Jay: "Deneyim'in kamusal dil ile mahrem öznel, ifade edilebilir ortaklıklar ile bireysel iç dünyanın tarafsızlığı arasındaki kesişmenin düğüm noktasında durduğunu söyleyebiliriz. Aktarımla edinilen değil de insanın başına gelmesi veya maruz kalması gereken bir şey olsa da görünüşte en 'sahici' deneyim bile kendinden önce gelen kültürel modellerin etkisine çoktan maruz kalmış olabilir... Yani, nasıl tanımlarsak tanımlayalım deneyim, başına geldiği kişinin önceki gerçekliğini çoğaltan, onu zaten nasılsa öyle bırakan bir şey değildir; terimin anlamlı olması için bir şeyler değişmeli, yeni bir şey meydana gelmelidir. İster masumiyeti kaybetmek isterse yeni bir bilgelik kazanmak olsun, ister hayatı zenginleştiren isterse bütün saçmalıklarıyla daha da katlanılmaz hale getiren bir hayat dersi olsun, 'deneyimin' adına layık bir şey sizi başladığımız yerde bırakmaz" (Jay, 2012, s. 24). Gözlemevi Müdürü, kendi deneyimini Yolcu'ya aktaramadığı gibi (oyunun sonunda Yolcu yıldızları göremez) bu karşılaşmanın (deneyimin-görmenin) sonunda artık eski kişi olmayacaktır. Necatigil'in oyununda deneyimin doğrudanlığı öne çıkar.

Bireyin kendisi olabilmesinin önünde çeşitli engeller vardır. Bunların en önemlisi bireyin iç yaşantısına eğilmesini engelleyen çevre, aile (herkes) gibi sosyal ortamlardır. Bir diğeri ise rasyonel aklı tek yön olarak görmektir. Behçet Necatigil'in şiirlerinde önemli bir tema olan bireyin çevresiyle ilişkisi, bu oyunda bireyin kendilik'ini engelleyici bir öge olarak belirir. Ev, aile, çocuk ve iş arasında gidip gelen birey yaşamın özünü görememiştir. Necatigil'in "Sevgilerde" şiirinde "*Bitmeyen işler yüzünden/(Siz böyle olsun istemezsiniz)*" dizelerinde ifade edilen iletişimsizliğe ek olarak *Yıldızlara Bakmak*'ta yaşamın farkında olmamak ya da yaşamın farkına geç varmak teması öne çıkar. *Yıldızlara Bakmak* oyununun bir arayış oyunu olduğunu ve yapısal bakımından mitolojik yolculukların özellikleriyle örtüştüğünü belirten M.Sarıççek ve B. Boza, oyundaki 'kendilik' problemine de dikkat çekerler: *Yıldızlara Bakmak*, psikolojik bir problemin işlendiği bir oyundur. Konusu "kendilik"ini bulma; bir başka deyişle bireyleşmedir. Kendiliğini bulma/ bireyleşme, bireyin yeteneklerini/ donanımlarını fark ederek bunlar doğrultusunda yaşayabilmesidir. Bu oyunda, "Yolcu" hayat gaileleri yüzünden kendine bakamamış; kendini keşfedememiş, çevresindeki güzellikleri görememiş, hayata geç kalmış; bireyleşememiştir. Bu durumu fark ettiğinde harekete geçerek kaçırdıklarını bulma arayışına girmiştir" (Sarıççek & Boza, 2016, s.33).

"Kendi olmak" en genel anlamıyla düşüncelerimizin, duygularımızın, davranışlarımızın kaynağı kişiliğimiz olmalıdır, anlamına gelir. Çevrenin, ortak ve yaygın düşüncelerin etkisinden sıyrılarak "herkes" gibi olmaktan kurtulmaktır (Hilav, 2008, s. 58). Necatigil, "yer", "toprak" gibi sembolleri kullanarak "Yolcu" nun günlük

yaşamın ve çevrenin etkisinden çıkamadığını göstermek ister. Bu semboller “yıldız” ve “gökyüzü” ile karşıtlık oluşturur. Yolcu kendini şöyle anlatır: “Gökyüzüne bakacak ne vaktim ne halim vardı benim. Toprak bırakmıyordu” (Necatigil, 2010, s. 34). Başka bir yerde ise daha açık konuşarak aile sorumluluklarının yıldızlara bakmasını engellediğini söyler: “Sonra bana bakmışlar diye aileme baktım, onlar gibi ev bark sahibi oldum; demin de dedim ya; karıma, çocuklarıma...” (Necatigil, 2010, s. 36). Deveci’ye göre, varoluşsal seçimlerini gündelik yaşamın tekdüzeliği üzerine kuran insan, kendi oluşundan ve yaratıcılıktan uzak kalmaktadır: “Varoluşsal seçimlerini kendi oluş ve bireyleşme üzerine yapılandıran insan ise yaşamına, kendilik bilinciyle yön verir. İnsanı kapalı bir varlık olmaktan kurtararak açık varlık olma konumuna yükselten kendiliğe çağrı, bireysel öz’ü ve değerler dünyasını açılar... Kendilik çağrısı, ayna karşısına davet ettiği insana, izleyeceği yol haritasını çizer ve onu herkesleşmekten kurtarır” (Deveci, 2012, s. 127). Necatigil’in oyununda da yıldızlara bakma isteği herkesleşmekten uzaklaşmayı simgeler.

Ortega Y Gasset, insanın içe, kendine yönelmesini doğal olmayan bir durum olarak görür ve doğal olanın ormandaki bir maymun gibi dikkati çevreye yöneltmek olduğunu söyler. Ancak “şeylerin varlığına” takılıp kalmamak, dış dünyada gözlenenleri iç dünyada değerlendirip kişilik sahibi olmak insanî bir tutumdur. “İnsan da tıpkı hayvan kadar dünyaya, çevresindeki şeylere, ortam koşullarına teslim olmuş durumdadır. Başlangıçta yaşantısı zoolojik yaşamdan pek az farklıdır: o da çevresinin güdümünde yaşar, dünyanın çeşitli şeylerinin arasında, onlardan biri olarak. Ne var ki, insan, çevresindeki varlıklar kendine biraz soluk verdiler mi, dev bir çabayla, bir yoğunlaşma anı yakalayıp kendi içine dalar, yani büyük zahmetlerle dikkatini benliğinden fıskıran fikirlerde toplar; bunlar çevredeki şeylerin uyandırdığı fikirlerdir ve onların davranışlarıyla ilintilidirler...” (Gasset, 1995, s. 37). Görüldüğü gibi insanın iç’e dönebilmesi için durması ya da hızını yavaşlatması gerekir. Oysa, Yolcu “vaktim yok” diyerek acele etmektedir.

Deneyimin aktarılamaz oluşuna da değinen Gasset, dış ağrısı örneğini vererek, bu ağrının bir parçasının bile başkasına aktarılamayacağını söyler. Bu başkasına aktarılamazlık sonuçta “kökten yalnızlık”ı ortaya çıkarır. Behçet Necatigil’in oyununda da kendi olmayı seçip kendi deneyimlerini yaşayan Gözlemevi Müdürü, adeta bir manastırda yaşarcasına yalnızdır. Oyunda geleneğe uyup evlendiğini söyleyen “Yolcu”nun ailesinden bahsedildiği şekilde müdürün ailesinden, çevresinden bahsedilmez. Oyunun bir yerinde yıldızlara bakmak için pek çok kişinin rasathaneye geldiğini ama hiçbirinin yıldızları göremediğini söyleyen Gözlemevi Müdürü, deneyimlerini başkasına aktarmaması, yıldızlara sadece bakarak değil onları görerek de “herkes”ten ayrılması ve iç yaşantısının zenginliğiyle öne çıkar. Ancak okur olarak onun yalnızlığını da hissederiz. Gözlemevi Müdürü hem bilgeliğiyle hem de ev ile dışarı arasında sürekli bocalamalar yaşayan ama her zaman öne çıkan yalnızlığıyla Necatigil’den de izler taşır. Gözlemevi Müdürü’nün özneliği öne çıkarması ve kendi dünyasını kendi içinde kurması Gasset’nin şu düşünceleri yardımıyla açıklanabilir:

“Bende gerçekten insani olan, yalnız kendi düşündüğüm, istediğim, duyduğum ve bedenimle uyguladığım, yaratıcı öznesi olduğum şeyler, ya da benim ben olduğumdan ötürü başıma gelenlerdir; dolayısıyla, düşüncem ancak kendi başıma, anlamının bilincine vararak düşündüğüm zaman insani sayılır. Ancak benim açımdan bir anlamı olduğundan ötürü yaptığım, yani anladığım şey insanidir. Çünkü her insani eylemin çıkış noktasında bir özne bulunur, o niteliğiyle olayın başkışisi, yaratıcısı, sorumlusudur” (Gasset, 1995, s. 71). Bu sebeple müdür gözlerini kapatınca şeyleri iç dünyasında görürken, Yolcu ise yıldızları dış dünyada, çıplak gözle ya da teleskop yardımı olduğu hâlde bile göremez. Çünkü yıldızlar ya da onların simgelediği yaşamı duyumsama, deneyimleme içsel bir yöneliş gerektirir.

Yıldızlara Bakmak oyununda kişinin kendisi olmasını engelleyen bir diğer etken “akıl” olarak öne çıkar. Bu, en genel anlamıyla günlük yaşamı rasyonel ilişkiler üzerine temellendirmektir. Ayrıca modern bilimin temeli olan rasyonel aklı da içerir. Yıldızları görmek isteyen Yolcu’nun rasathaneye gitmesi anlam arayışındaki modern insanın bilime başvurmasının ironisidir. Yolcu, rasathanenin işlevini yerine getirmediğini düşünerek müdürü eleştirir. Halbuki burada yıldızları görememe sorununun çözüleceğine emindir. Oyunun sonunda Arabacı’nın ve beygirinin bile çiçekleri, yıldızları gördüğünü öğreniriz. Böylelikle bunları görebilmek için eğitimin ya da aklın yeterli olmadığını kavrarız. Yolcu ise yıldızları gösteremediği için Gözlemevi Müdürü’ne sinirlenir. Müdürün açıklamaları bir bilim adamının sözleri gibi değil bir şairin, filozofun ya da din adamının gibi soyut ve semboliktir. Yolcu’nun yıldızları görmesi için göz doktoruna ihtiyacı olmadığını, yıldızları gören beygirin “yaşamayı bildiğini” söyler. Yolcu ise bütün bu olup bitene sinirlenip, “Deliler evine gelmişiz, durulmaz burada!” (Necatigil, 2010, s. 42) diyerek rasathaneyi terk eder. Yolcu’nun müdüre yönelik bu son sözleri, aklıyla gurur duyan, gizemli/duygusal/şiişsel olanı ötekileştiren ama kendisi de yaşamın yüzeyine sıkışıp kalmış modern insanın çıkmazını özetler.

Gözlemevi Müdürü, oyunun başından itibaren yıldızların bilim ve akıl yardımıyla görülemeyeceğini söyler. Genellikle öğretmen ve öğrencilere açık olan rasathaneye sadece onlar değil anlam arayışındaki insanlar da gelmektedir. Müdür, sürekli “Doktor işi değil bu” der. Teleskopla, çeşitli aletlerle de yıldızların görülemeyeceği düşüncesindedir. Bunu modern bir bilim merkezinin müdürünün söylemesi onun teleskopla bu deneyimi sıkça yaşamış olmasının bir sonucudur. Yıldızların ancak iç dünyada var olabileceğini ancak böyle bir gözlem deneyimi yaşayan kişi söyleyebilir. Ona göre dış dünyada gördükleri sadece astronomi, kozmografya yıldızlarıdır. Oysa bu görünenlerin anlamıdır asıl görülmesi, içselleştirilmesi gereken. “Yıldızları yakından göremeyen uzaktan hiç göremez” (Necatigil, 2010, s.30) derken kastettiği budur. Yolcu’ya çiçekleri görüp görmediğini sorunca, Yolcu’nun çiçekleri de görmediğini öğrenir. Yolcu, çiçeklerin botanik enstitüsünde görülebileceğini düşünmektedir. Rasathanenin bahçesindeki çiçekleri bile göremeyen Yolcu, yine modern bir kurumun yardımına başvurma ihtiyacı hisseder. “Yıldızları göremedim,

bir! Başka? Evet, kırlara, denizlere, derelere uzak kaldım; ama dereotlarını gördüm” (Necatigil, 2010, s. 36) der. Onu da bakla yemeğinin üzerinde görmüştür. Görmek denilince müşahede etmek anlamında görmek gelir aklına ilk önce. Duyu organlarıyla algılayabildiği şeylerdir onun gördükleri. Bakla çiçeğini görmekle ilgili şu cümleleri ansiklopedi maddelerini ezberleyen ama yaşamı deneyimlemeyen modern insanın ironisidir: “Baklagiller; içine bakla, fasulye, akasya, keçiboynuzu gibi badiçlı pek çok sebze ve ağaçları olan iki çenekli ayrı taç yapraklılardan olan büyük bir bitki familyasıdır” (Necatigil, 2010, s. 36). Yolcu, bakma'nın sınırlarına bile gelememiştir. Oysa bakmak'tan görme'ye oradan da içselleştirmeye geçmesi gerekir. Oysa Gözlemevi Müdürü bakla çiçeğinin eflatuna çalan beyaz rengini görmekten alınan hazza kastetmektedir. Nar çiçeğiyle ilgili de benzer bir cevap alınca müdür sinirlenerek, “Bırakın şu enstitüyü! Nar çiçeğini bilim kurumlarında değil; rastgele bir bahçede, ağaçtaki haliyle görmeli!” (Necatigil, 2010, s. 37) diyerek, deneyim ve akıl arasındaki karşıtlığı açığa çıkartır. Akıl ön plana çıkınca deneyim ikinci plana atılır. Rasyonel aklın risk almak yerine riske girmemeyi tavsiye etmesi, macera yerine gerçekçilik, deneyim arzusunun karşıtıdır.

Necatigil, oyun kişisine “yolcu” ismini vererek sembolik anlamda içsel yolculuk deneyimini işaret eder. Ancak oyun kişisi daha yolun başında bile değildir, yola çıkmaya niyetlenir ama oyunun sonunda yola çıkamaz. Çünkü bu meşakkatli yolculuk, örneğin *Hüsn ü Aşk*'taki gibi çilelere, engellere, imkânsızlıklara tevekkülle sabretmeyi gerektirir. Oysa oyundaki Yolcu sabırsızdır, sürekli “acelem var” der. İlim, sır ya da anlam yolculuğu ise aceleyle yapılacak bir yolculuk değildir. M. Nur Doğan, şiirin edebiyatın bir yolculuk olduğunu belirtir ve bu bağlamda Şeyh Galip'in yolculuğa yüklediği anlamları şu şekilde ifade eder: “... Galip, anlamlar semtine varmak, sanatta, düşüncede ve şiirde güzele ulaşmak için ruh ve hayal âleminde bir yolculuğa çıkmıştır. Bu yol uzun, sıkıntılı ve tehlikelerle doludur. Bu yola rehbersiz ve azıksız çıkmak mümkün değildir. Uzun seferlere bineksiz, azıksız ve rehbersiz çıkılmaz. Çıkılırsa, hedefe ulaşamamak yahut yarı yoldan geri dönmek tehlikesi söz konusudur... Şiir ve edebiyatın çileli yolunda bir şairin bineği -Fuzulî'nin ifadesi ile- kâğıt ve kalem; azığı ve rehberi ise, hoş anlamlara ve güzel ibarelere ulaşma arzusudur. Sanat ve edebiyatı vücuda getiren asıl motivasyon unsuru bu arzudur. İşte bu arzu meşakkatli şiir ve edebiyat yolunda şairin azığı ve yol göstericisidir. Eğer bu azık ve rehber bulunmasaydı, yani şair ve sanatkârın güzel anlamlara, hoş ve orijinal mazmunlara ulaşma ihtirası bulunmasaydı, belki de dünyanın en zor işi ve en tehlikeli macerası olan şiir yazma eylemi hedefine ulaşamayacaktı.” (Doğan, 2011, s. 153). *Yıldızlara Bakmak* oyunu da ileride ayrıntılı şekilde ifade edeceğimiz gibi Necatigil'in şiir yolculuğunun, estetik deneyimin zorluğunu ifade ettiği bir oyundur.

Gözlemevi Müdürü, şu sözleriyle deneyim, kendilik ve iç dünya arasındaki bağı vurgular: “İnsan, aylı gecelerde bir ağaç altında hiç oturmamışsa, samanyollarından gökyüzü kırlarına hiç tırmanmamışsa, kayan yıldızlara karşı bir dilekte bulunmamışsa, arada bir olsun başını göklere kaldırmamışsa, teleskoplarla bakmış, ne görebilir ki?”

(Necatigil, 2010, s. 39). Aydınlanma Çağı'ndan itibaren teknik ve teknolojinin ilerlemesiyle beraber matematiğin itibarının arttığını ve deneyimin otoritesinin zayıfladığını söyleyen Martin Jay; akıl, teori ve spekülasyonun deneyimin karşısı olduğunu belirtir: “Bilimsel inceleme nesnelere -ister yeni teknik yöntemlerle "açığa çıkarılmış" isterse de yeni teorilerle "inşa edilmiş" olsun- gündelik hayatın tanıdık dünyasından giderek daha fazla uzaklaşmıştır. Dönemin en yeni araçları olan teleskop ve mikroskobun bilhassa tek bir duyunun kapsamını ve keskinliğini artırması sayesinde bilimsel deneyim de belli bir mesafeden bilgi üretme kapasitesine sahip olan görme duyusuna diğer duyular karşısında ayrıcalık tanıma eğiliminde olmuştur” (Jay, 2012, s. 61).

Yıldızlara Bakmak oyununda da Yolcu, modern aklın otoritesini benimsemiş, yaşamının bir noktasında yıldızları görme ihtiyacı duymuş ama bunu modern aygıtlarla yapmaya kalkıştığı için başarılı olamamıştır. İç'e yönelme ve Yolcu'nun kendisini yıldızlara, çiçeklere bakmaya çağırın gizemli, kaynağı belirsiz sesler duyması oyunun mistik deneyime ağırlık verdiğini gösterir. Yolcu'nun vaktinin olmamasına rağmen müdürün vakti çoktur. Çünkü kendini yıldızların, gezegenlerin vakti içinde duyumsar yani sonsuzluğu yaşadığını belirtir ve “Az çoğa karışınca çok olur” diyerek mistik bir hakikati dile getirir. Böylelikle modern akla ve çağının modern algısına bağlı Yolcu, bu dünyanın zaman anlayışıyla sınırlıdır. Oysa Gözlemevi Müdürü içsel bir zaman hissine sahip olduğu için sonsuzluğu kavrar.

***Yıldızlara Bakmak* Radyo Oyunuyla Necatigil'in Şiirleri Arasındaki Bağ**

Farklı edebi türlerde eser vermiş sanatçıların eserlerinde çeşitli ortak noktalar bulunabilir. Sanatçının insana, doğaya, topluma bakışını yansıtan, biyografik özellikler taşıyabilecek ortaklıklar ancak türlerarası karşılaştırmalı bir okumayla tespit edilebilir. “Farklı edebi türlerde ürün veren yazarlarda, türler arası ilişkinin iki farklı görünümünden söz edilebilir. Bunlardan biri, yazarın bir türde işlediği konuyu diğer bir türde verdiği eserinde çok küçük değişikliklerle ele almasıdır... Bir diğer görünüm ise yazarın bir estetik bütünlük oluşturacak şekilde, farklı türlerde işlediği temaları aynı duyuş ve düşünüş çerçevesine yerleştirmesidir. Burada konudan çok hayatı algılayış ve estetik anlayış birliğinin yansımalarını daha ince bir süzgeçten geçmiş olarak buluruz” (Gök, 2010, s. 4). Behçet Necatigil'in şiirleri ve *Yıldızlara Bakmak* oyunu bu sınıflandırmada ikinci gruba daha yakındır. Necatigil, öncelikle bir şair olduğu için şiirinde beliren, kendine özgü duyuş ve düşünüş tarzını oluşturan yani Necatigil dünyası diyebileceğimiz hassasiyetler *Yıldızlara Bakmak*'ta da karşımıza çıkmaktadır. Bu duyuş tarzı da en genel anlamıyla bireyin yalnızlığı, hüznü, varoluş karşısındaki tavrı, toplumla, çevresiyle iletişimi ve içinde yaşanan çağdan şikâyetten oluşur. Pek çok şiirinde birlikte ya da ayrı ayrı karşımıza çıkan bu dünya, *Yıldızlara Bakmak* oyununda toplu bir şekilde karşımıza çıkar. Dolayısıyla bu radyo oyunu için Necatigil dünyasının

özünü yansıtmaktadır diyebiliriz. Yazının bu bölümünde *Yıldızlara Bakmak* oyunuyla aynı duyarlıktaki sayısız Necatigil şiirinden bazılarını örneklendirerek türlerarası ilişki gösterilecektir.

İnci Enginün ve Nurullah Çetin başta olmak üzere çeşitli araştırmacılar, Necatigil'in radyo oyunları ile şiirleri arasındaki bağı vurgularlar. Enginün, "Kilim" şiiriyle *Yıldızlara Bakmak* oyunu arasında ilişki kurar. Çetin ise Necatigil'in oyunlarını hem tahlil etmiş hem de *Yıldızlara Bakmak* dışındaki oyunlarla bağı olan şiirleri de tespit etmiştir. Ayrıca Çetin, radyo oyunlarının şairin şiirlerinin yaşantılar ve olaylar hâlinde daha geniş açıklaması olarak değerlendirmiştir (Çetin, 2013, s. 517-523). Çetin, "yaşamın anlamı" teması doğrultusunda ele aldığı oyunda, Yolcu ile Necatigil arasında yakınlık görür: *Yıldızlara Bakmak* oyunundaki Yolcu kişisi, birçok bakımdan Necatigil'in kendisini temsil eder. Yolcu, çocukluğunda, gençliğinde yoksulluk ve sıkıntılar çekmiş, eli ekmek tutunca da geçim kaygısıyla önündeki işinden başka bir şey görememiştir" (Çetin, 2013, s. 504). Ayrıca Enginün, Çetin ve Pazarkaya, Necatigil'in tür olarak şiir ve radyo oyunu arasında kurduğu ilişkiye de değinirler.

Behçet Necatigil'in radyo oyunu yazmasında, bu tür ile şiir arasında kurduğu yakınlık önemli bir paya sahiptir. Pazarkaya, radyo oyununun en önemli ustası olarak gördüğü ve bu türü Alman yazarlardan görüp uygulayan Behçet Necatigil'in önemli bir şair olmasına dikkat çeker (Pazarkaya, 2016, s. 143). Ayrıca Necatigil, şiirlerindeki yoğunluğu, soyutluğu radyo oyunlarında somutlaştırmıştır. Radyo oyunlarının çoğunun şiirlerinde de sıkça ele aldığı orta halli insanın evle ve aileyle ilişkisi olması bunun bir göstergesidir. *Yıldızlara Bakmak* oyunu da kısmen bu bağlamda değerlendirilebilir.

Necatigil, kendisiyle yapılan bir söyleşide şiiri edebiyat türlerinin "şahı" olarak niteler ve diğer türlerin şiirden yararlandıkları ölçüde güzele yaklaştıklarını söyler. "Radyo oyunuyla şiir arasında yakınlık bulurum ben. Oyunlarda açılır, şiir dünyasına koymadığımı, daha doğrusu şiir gerisinde bıraktıklarımı oyunlarla öne çıkarırım. Okur için, bir boşluğun kapatılması da denebilir buna. Radyo oyunu şiirin tamamlayıcısıdır" (Necatigil, 2019, s. 204) der, şiirleriyle oyunları arasındaki ilişkiye değinirken. Başka bir yerde de yine radyo oyunu şiir yakınlığından yola çıkar ve radyo oyununu şiirin agrandismanı olarak gördüğünü söyler. Ayrıca radyo oyunlarının temalarının şiirlerinde kullanılmış temalar olduğunu belirtir (Necatigil, 2006, s.148).

Yıldızlara Bakmak oyunu yukarıda da değindiğimiz gibi, Necatigil'in şiirlerindeki pek çok temayı içerir. Dahası onun şiirlerinin ruhunu barındırır. Bu ruh çağ, çevre ve ev içinde sıkışmış bireyin çıkış ve anlam arayışıdır. Necatigil'in kısa bir oyuna bu kadar yoğun meseleleri sığdırmasının büyük bir yazarlık başarısı olduğunu belirtmek gerekir. Necatigil'in, anlam arayışı, kendilik, birey, ev-aile gibi temaları işlediği şiirleriyle *Yıldızlara Bakmak* arasında bağ kurulabilir. Sayısız şiirinde görebileğimiz bu ilişkiyi birkaç önemli örnek üzerinden göstermek yeterli olacaktır kanaatindeyiz.

Behçet Necatigil, *Yıldızlara Bakmak* oyunundaki çıkış noktası olan insanın doğa ile ilişkisini artırarak yaşamı daha derinden kavrayacağı düşüncesi şiirlerinde çok fazla yer bulmaz. O daha çok ev ile sokak arasında gidip gelen insanın durumuna eğilir. Bu yönüyle Necatigil, şehri anlatan bir şairdir. Yılmaz Daşcıoğlu, şairin “Kent Sürgünü Bir Ana” ve “Kır Şarkısı” dışında doğayı gözlemleyip yazdığı şiirinin olmadığını belirtir. Kırların mitolojik tanrısı Pan bile şehirde karşımıza çıkar. Kırlar yerine şehrin caddelerinde, apartmanlarında, fabrikalarında dolaşıp korku veren Pan imgesiyle karşılaşırız Necatigil’de. (Daşcıoğlu, 2006, s. 267) Yukarıda da açıkladığımız gibi *Yıldızlara Bakmak* oyunundaki “yıldızlara bakmayı-bakmamayı”, sadece doğayla bütünleşmek değil, bireyin kendisi olması, deneyimleriyle kendine bir yön çizmesi ve bunların önünde çevre, toplum gibi engellerin olmasının simgesi olarak değerlendirmek gerekir.

Yıldızlara Bakmak’taki modern akla ve bilime dayanan çağ eleştirisi, deneyim ve kendilik, başkalarıyla bir arada yaşamının bireyselliği ikinci plana atması genellikle birlikte karşımıza çıkar Necatigil’in çoğu şiirinde. Necatigil, “Anlamaz çağ ince ayrıntıları/ Kalın gürültülerde” der, (Necatigil, 2007, s. 352) “Döner Ayna” şiirinde. Bu ince ayrıntıları anlamayan insanlar yani yıldızlara bakmayanlar, Necatigil’in kilim sembolünden yola çıkarak çağ eleştirisi yaptığı “Kilim” şiirinde eleştirilir. *Yıldızlara Bakmak*’taki Yolcu, bu çirkin kilimi dokuyanlardandır diyebiliriz. Bu çağda “herkes” bir araya gelip bir kilim dokumuştur. Çağın genel özelliği olarak “güzellik”inden ziyade “kullanışlı” olması düşünülen bu kilim, yani modern yaşam, çirkinliklerle doludur. Şiirin okuru rahatsız eden üslubunda “çok çiğ çağ” ifadesiyle belirtilen durum, Yolcu’nun aklın egemenliğinde, şehir yaşamının içinde, kendini unutarak kurduğu yaşam biçimidir. Bu çağda aile, sevgi, ilişkiler, sevgilinin bakışları bile çiğ’dir:

“Ama biz dokuduk bu kilimi, eh bir dereceye kadar!
Değil ele güne çıkacak, değil asılacak duvarlarda.
Çiğnenir -çok çiğ çağ- ayaklar altında yabansı.
Sağlam olabilirdi, saplar aldattı bizi:
Üzüm çöpleri, armut sapları, çekirdek, çok çiğ
Önceden düşünemedik, çok çiğ çağ!” (Necatigil, 2007, s. 142).

Yaşamda bireyin kendi olma sorunu Necatigil’in şiirlerinde maske sembolüyle ifade edilir. Ancak Necatigil, çağa bakışında olduğu gibi belki de bununla bağlantılı olarak bu konuda da karamsardır. İnsanlar kendi olmanın kaygısını taşımaz, mutluluğunun peşine düşmez, dolayısıyla çeşitli maskeler takarak yaşam mücadelesini sürdürme peşindedir. *Yıldızlara Bakmak* oyununun ana sorunsalı kendi olmanın zorluğu, çevreye uyma ve kendini sorgulama, “Mask, Maske” şiirinin temelini oluşturur:

“Ya ben yıllar yılı neyi taşıdım mask
Ölüm takar yüzüme sadece maske
Anlamak mı yok öyle şey yaşarken

Tanımadınızsza.

*Donmuş, kopuk alçıların arasında bir yer
Sağlığında ürperirdi dokunacak ellerden
Taşbebek güzeli giysilerdir ölüm
Parlayan vitrinde içi boş manken.*

*Donarken ellerinde kıvranır mask çevrenin
Sürer ölümlere dek alçısız yüz çırpınışı
Bırakmaz kurtulsun potreller sağlam
Çocukluk betonlarda donmuş güzel çakıl taşı.*

*Ölüm hangi kurtuluş komedilere maske
Altım soğuk toprak, kurşun-ağır üstüm
Bu bir ölüm değilse
Ya ben yıllar yılı neyi yürüdüm” (Necatigil, 2007, s. 175).*

Şiirin ilk dördlüğündeki “anlamak” ifadesi ile anlam arayışının zorluğu dile getirilirken, şiirin sonundaki “yürüdüm” ifadesi anlam arayışı için çıkılan yolculuğu gösterir. Bu aynı zamanda *Yıldızlara Bakmak*'taki Yolcu'nun niyetini, sorgulamasını gösterir bize.

Behçet Necatigil, ev ve aile temasını en çok işleyen şairlerden biri olduğu için onun sayısız şiirinde *Yıldızlara Bakmak*'taki hâliyle eve ve aileye bakışla karşılaşırız. Geleneksel bir evlilik yapan, aşkı tanımayan Yolcu; eve, aileye, çocuklarına, sağlığına, işine bakmaktan yıldızlara bakmaya zaman bulamamıştır. Örneğin, “Ev Çölü” şiirindeki şu dizeler Yolcu'nun durumunu anlatır:

*“Alev alev yanıyor temmuz ortası sokak
Sıcak olanca evde
Delikli taşlara demin dökülen su
Tuzlu bir tortu oldu düştüğü yerde.*

....

*Keskin parıltıda kamaşır göz
Bezgin, içerlek erirken kurşun
Evlerde kalmanın dehşetini duydum
Senin kadar ben de” (Necatigil, 2007, s. 145).*

Necatigil'in şiir kitabının da ismi olan “arada” sözcüğü bireyin ev ve dışarı (çevre) arasında sıkışmışlığını ifade eder. Dışarıdan içeriye kaçan birey burada da bunalır. “İçerisi ve dışarıyı ayırmasını sorunsallaştırması Necatigil'in, izlek bağlamında modernliğin bir göstergesidir. Necatigil'in evinde özellikle dış evdeki kapılar, pencereler geçirgenliğin ifadesine dönüşür. Bu geçirgenlik, aynı zamanda engellere de

kapı aralar. Bireyin dış dünyaya ait özlemleri, ev tarafından engellenir. Evin, kendi içinde bir engel olarak düşünülmesi, geçmişin mutluluk mekânı olan güvenli, korunaklı “ev mitosu”nu da bir anlamda zedelemektedir. Kendi evinde bile “evinde” olduğunu hissedemeyen şair için şiiri, bu kez evi olur” (Şişmanoğlu, 2003: 71). “Birey” şiirinde hem evde hem de toplumda kendisi olamamanın acısını duyumsayan şair, ironik bir tutumla ev yaşantısını “destan” olarak niteler.

“Çekmek kadırgaları bitkin, bezmiş
Kendimize bile fazla çok zaman
Dar dörtgeni nasıl kırsın bu gövde
Eşleri mi evleri mi çocuklar destan” (Necatigil, 2007, s. 150).

Yıldızlara Bakmak ise hem evi hem sokağı dışlayarak bu soruna daha kökten bir çözüm getirir. Çünkü evde ve sokakta başkaları vardır, yaşam ise bireyin kendi deneyimleri ve kendi duyumsamalarıyla anlamını kavrayabileceği bir şeydir. Birey, arada kalmaktan bu ikisini de dışlayıp evrenle dolayumsuz bir deneyimle baş başa kalarak yaşama sevincine ve bir anlama ulaşabilir.

Sonuç

Necatigil, Cemal Süreya’nın “Şairin yaşamı şiire dâhil” sözünde ifade ettiği, deneyimleriyle eserleri arasında yakından ilişki olan sanatçılardandır. “Sanatçının Ruh Sayısı” isimli yazısında Necatigil de şairin yaşamıyla şiiri arasındaki ilişkiye değinir: “...ben sanatçı değil de eser önemli kuramını her zaman yadırgadım. Ben sanatı -şimdi yalnız şiirle yetineyim daha iyi!- şiiri, şairin hayatına paralel, o hayatın bir görüntüsü diye düşünüyorum” (Necatigil, 1979, s. 47). Necatigil’in kişiliğini ve yaşamını düşünürsek “yıldızlara bakma”nın anlamı “estetik deneyim”dir, diyebiliriz. Onda bireyin kaçış/sığınak yerleri ev, sokak ve doğa değildir. Şiirlerinde doğa’ya yer vermeyen Necatigil için, ev “dar dörtgen”dir, sokakta, dışarıda ise kalabalıklar, ışıltılı vitrinler onu bunaltır. Necatigil sokaktan ev’e, ev’den kendi iç’ine döner. *Yıldızlara Bakmak*’taki Yolcu, oyunun bir yerinde, yaşamdaki uğraşları sebebiyle gökyüzüne bakamadığını belirttiği gibi, “Şiirlere bakamadım der” (Necatigil, 2010, s. 32). Necatigil, “yıldızlara bakmayı” estetik deneyimin metaforu olarak görür. Aynı zamanda yirminci yüzyılın anlam krizlerine, kahramanı Gözlemevi Müdürü’nün deneyimleri aracılığıyla cevap verir. Anlam; bulmaya, görmeye niyetli olan için mevcuttur. Behçet Necatigil, *Yıldızlara Bakmak* radyo oyununda kişisel deneyimin önemini vurgulamış ve böylece insanın kendilik bilincine ulaşabileceğini ifade etmiştir. “Yıldızlara bakmak” ifadesiyle somutlaşan bu durum doğadan uzak, akla dayanan, insanın, kendisi olmasına fırsat vermeyen, insanı her şeye yabancılaştıran bir çağın da eleştirisidir. *Yıldızlara Bakmak*’ta ele alınan bu sorunsalı Necatigil’in pek çok şiirinde de görürüz.

Kaynaklar

- Ayvaz, Ü. (2014). Behçet Necatigil'in İki Radyo Oyununda "İçerideki" Çatışma. *Türk Dili*, Cilt: CVII (S.754): 24-29.
- Berger, J. (2017). *Görme Biçimleri*. (Yurdanur, Salman Çev.). Metis Yayınları.
- Çetin, N. (2013). *Behçet Necatigil, Hayatı-Sanatı ve Eserleri*. Akçağ Yayınları.
- Daşcıoğlu, Y. (2006). *Dar Vakitlerde Geniş Zamanlar Behçet Necatigil'in Şiiri*. 3F Yayınevi.
- Deveci, M. (2012). *Ferit Edgü, Varoluş ve Bireyleşme*. Sel Yayıncılık.
- Doğan, M. Nur (2011). Yol ve Yolcu Metaforu Bağlamında Klâsik Şiiri Anlamak, *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Bahar, S. 8, s. 145-163.
- Enginün, İ. (2016). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. Dergâh Yayınları.
- Gök, S. (2010). *Türlerarası İlişkiler Açısından Sabahattin Kudret Aksal'ın Şiir, Öykü ve Tiyatroları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Hilav, S. (2008). *Entelektüeller ve Eylem*. YKY.
- Jay, M. (2012). *Deneyim Şarkıları*. (Barış Engin, Aksoy Çev.). Metis Yayınları.
- Necatigil, B. (1979). *Bile/Yazdı*. Ada Yayınları.
- Necatigil, B. (2006). *Düzyazılar II*. YKY.
- Necatigil, B. (2010). "Yıldızlara Bakmak", *Radyo Oyunları*. YKY.
- Necatigil, B. (2019). *Vaktin Zulmüne Karşı Yazmak (Düzyazılar III)*. YKY.
- Necatigil, B.. (2000). *Şiirler*. YKY.
- Ortega Y. G. (1995). *İnsan ve Herkes*. (Neyire Gül, Işık Çev.) Metis Yayınları.
- Pazarkaya, Y. (2016). *Unutulmak İsteyen Şair Behçet Necatigil 100 Yaşında*. Sözcükler Yayınları.
- Sarıççek, M., & Boza, B. (2016). Yıldızlara Bakmak, *Arasta Kültür ve Sanat Dergisi*, S.11, 27-35.
- Şişmanoğlu, Ş. (2003). *Behçet Necatigil ve Şiirin Ev Hali*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü.